

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญา
และการค้าระหว่างประเทศกลางของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ พณ ๐๗๐๒/๑๑๗๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมทรัพย์สินทางปัญญาขอหารือเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางซึ่งได้มีคำพิพากษาในคดีใดคดีหนึ่งไปแล้ว แต่คดีนั้นยังไม่ถึงที่สุดและอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ในกรณีเช่นนี้คำพิพากษาศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจะผูกพันคู่ความในคดีที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษานั้นทันทีหรือไม่ โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้หารือรวม ๒ ประเด็น ดังนี้

(๑) กรณีที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นคู่ความในคดี โดยในคดีหมายเลขแดงที่ ทป. ๙๓/๒๕๕๕ ศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางได้มีหมายเรียกให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาเข้าเป็นจำเลยร่วมในคดี และมีคำพิพากษาให้ บริษัทอล-ไมเออร์ซ์ สควิบส์ คัมปะนี จำกัด และกรมทรัพย์สินทางปัญญาจำเลยร่วมดำเนินการแก้ไขข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรการประดิษฐ์เลขที่ ๗๖๐๐ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้อุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวและขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา คำพิพากษาศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจะผูกพันให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาทันที หรือจะต้องรอให้ศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อน

(๒) กรณีที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้เป็นคู่ความในคดี โดยในคดีหมายเลขแดงที่ ทป. ๑๓/๒๕๕๖ ศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เลขที่ ๑๓๔๑๑ ของบริษัทอรรณ อวีกา เทตตั้ง จำกัด จำเลย และต่อมาจำเลยได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้พิจารณาคดีใหม่ ศาลรับคำร้องและขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการนัดไต่สวน คำพิพากษาศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจะผูกพันให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาทันที หรือจะต้องรอให้ศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อน

ทั้งนี้ ในประเด็นปัญหาดังกล่าว เจ้าหน้าที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้มีความเห็นแตกต่างกันเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก มีความเห็นว่า ไม่ว่ากรมทรัพย์สินทางปัญญาจะเป็นคู่ความในคดีหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลทฤษฎีสิทธิทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางได้มีคำพิพากษาและ

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ทราบคำพิพากษาแล้ว กรมทรัพย์สินทางปัญญามีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษานั้นทันที เพราะมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดไว้ชัดเจนว่า คำพิพากษาของศาลมีผลผูกพันคู่ความนับแต่วันที่ศาลได้มีคำพิพากษาดังนั้น หากกรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลและเกิดความเสียหายใดๆ ขึ้นมาในระหว่างที่ไม่ปฏิบัติตามนั้น กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม คู่ความฝ่ายที่ยื่นอุทธรณ์อาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควรต่อศาลไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนศาลมีคำพิพากษา เพื่อขอทุเลาการบังคับคดีได้ตามมาตรา ๒๓๑ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่า คำพิพากษาของศาลจะมีผลผูกพันให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องปฏิบัติตามเฉพาะกรณีที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นคู่ความในคดีเท่านั้น ส่วนกรณีที่บุคคลภายนอกฟ้องร้องกันเอง คำพิพากษาของศาลไม่ผูกพันกรมทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งนี้ เพราะมาตรา ๑๔๕ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่าคำพิพากษาของศาลจะผูกพันเฉพาะคู่ความในคดี กรณีที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นคู่ความในคดี เมื่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางได้มีคำพิพากษาเป็นประการใดแล้ว ในกรณีที่ไม่มีกรณียื่นอุทธรณ์ควรรอให้คดีถึงที่สุดก่อน หรือในกรณีที่มีการยื่นอุทธรณ์ควรรอจนกว่าศาลฎีกาจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อน เนื่องจากคดีทรัพย์สินทางปัญญามีความแตกต่างจากคดีทรัพย์สินอื่นทั่วไป เพราะทรัพย์สินทางปัญญามีมูลค่าและผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยภาพรวมค่อนข้างสูง หากกรมทรัพย์สินทางปัญญาดำเนินการตามคำพิพากษาที่ยังไม่ถึงที่สุด อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่เป็นเจ้าของสิทธิได้ เช่น ถ้าศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางมีคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิบัตร ถ้ากรมทรัพย์สินทางปัญญาปฏิบัติตามโดยเพิกถอนสิทธิบัตรดังกล่าว ย่อมทำให้สิทธิบัตรนั้นตกเป็นของสาธารณะ ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ที่เป็นเจ้าของ หากต่อมามีผู้ประกอบการรายใดนำผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตรที่ถูกเพิกถอนนั้นไปใช้ เช่น ลงทุนตั้งโรงงานผลิตสินค้าตามสิทธิบัตรนั้นขึ้นมา ต่อมาในภายหลังศาลฎีกาได้มีคำพิพากษากลับคำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง กรณีเช่นนี้จะเกิดผลกระทบในทางเศรษฐกิจต่อส่วนรวมในวงกว้าง คือ ทั้งผู้ที่เป็นเจ้าของสิทธิบัตรและผู้ประกอบการอื่นๆ ที่ผลิตสินค้าขึ้นจำหน่ายตามสิทธิบัตรนั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรณีที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นคู่ความในคดีในฐานะเป็นจำเลยร่วม คำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจะผูกพันให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องปฏิบัติตามคำพิพากษานั้นทันที หรือจะต้องรอให้ศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อน นั้น เห็นว่า กรณีที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นคู่ความในคดีในฐานะเป็นจำเลยร่วมนั้น เมื่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางได้มีคำพิพากษาตามคดีหมายเลข

แดงที่ ทป. ๙๓/๒๕๔๕ ให้ บริสตอล-ไมเยอร์ส สควิบ คัมปะนี จำกัด และกรมทรัพย์สินทางปัญญาจำเลยร่วม ดำเนินการแก้ไขข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรการประดิษฐ์เลขที่ ๗๖๐๐ แล้ว คำพิพากษาดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันกรมทรัพย์สินทางปัญญาจำเลยร่วมซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวตามมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง^๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ แต่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏตามคำชี้แจงของผู้แทนกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่า บริสตอล-ไมเยอร์ส สควิบ คัมปะนี จำกัด และกรมทรัพย์สินทางปัญญาจำเลยร่วมได้ยื่นคำร้องขอทุเลาการบังคับคดีและศาลได้มีคำสั่งทุเลาการบังคับคดีไว้ตามมาตรา ๒๓๑ วรรคหนึ่ง^๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้น กรณีตามข้อหาข้อนี้จึงเป็นกรณีที่ได้มีการทุเลาการบังคับคดีแล้ว กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงยังไม่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจนกว่าศาลฎีกาจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด

ประเด็นที่สอง กรณีที่บุคคลภายนอกเป็นคู่ความในคดีโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้เป็นคู่ความด้วย คำพิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางจะผูกพันให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาทันที หรือจะต้องรอให้ศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อน นั้น เห็นว่า เมื่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางได้มีคำพิพากษาคัดค้านหมายเลขแดงที่ ทป. ๑๓/๒๕๔๖ ให้เพิกถอนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ เลขที่ ๑๓๔๑๑ ของบริษัทอรรธรณ อวิกร เทรดิง จำกัด จำกัด เนื่องจากเป็นสิทธิบัตรที่ได้ออกไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้เป็นคู่ความในคดี คำพิพากษาดังกล่าวจึงไม่มีผลผูกพันกรมทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าว ตามมาตรา ๑๔๕ วรรคสอง^๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

^๑ มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา และการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือดลเสียถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษาบังคับแก่บุคคลภายนอก ซึ่งมีได้เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๒ (๑) ๒๔๕ และ ๒๗๔ และในข้อต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคล หรือคำสั่งเรื่องล้มละลายเหล่านี้ บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างอิงหรือจะใช้ยันแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(๒) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจใช้ยันแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า

^๒ มาตรา ๒๓๑ การยื่นอุทธรณ์ย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น แต่คู่ความที่ยื่นอุทธรณ์อาจยื่นคำขอต่อศาลอุทธรณ์ไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนพิพากษา โดยทำเป็นคำร้องชี้แจงเหตุผลอันสมควรแห่งการขอ ให้ศาลอุทธรณ์ทุเลาการบังคับไว้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑

ความแพ่ง ส่วนการที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ ในการรับจดทะเบียนการเพิกถอนสิทธิบัตรตามคำพิพากษาของศาลที่ได้เพิกถอนสิทธิบัตรตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง^๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องรอจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิบัตรดังกล่าวเสียก่อน เนื่องจากเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนสิทธิบัตรที่ออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๔ วรรคสองแล้ว คำพิพากษาที่ถึงที่สุดดังกล่าวก็มีผลเป็นการเพิกถอนการจดทะเบียนสิทธิบัตรโดยคำพิพากษาของศาลนั่นเอง ซึ่งโจทก์เพียงแต่นำคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไปแสดงเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนไปตามคำพิพากษาดังกล่าวกรณีไม่ใช่เป็นเรื่องที่ว่าคำพิพากษาของศาลจะมีผลผูกพันให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือไม่^๕

(นางสาวพรทิพย์ จาละ)

รองเลขาธิการฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๕๖

^๔ มาตรา ๖๔ สิทธิบัตรใดได้ออกไปโดยไม่ชอบด้วยมาตรา ๕๖ มาตรา ๕๘ หรือมาตรา ๖๕ ประกอบด้วยมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๔ ให้ถือว่าสิทธิบัตรนั้นไม่สมบูรณ์

ความไม่สมบูรณ์ตามวรรคหนึ่ง บุคคลใดจะกล่าวอ้างขึ้นก็ได้ หรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการจะฟ้องต่อศาลขอให้เพิกถอนสิทธิบัตรนั้นก็ได้

^๕ เทียบตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๕/๒๕๕๖ ที่วินิจฉัยไว้ในเรื่องการเพิกถอนเครื่องหมายการค้าว่า กรณีผู้มีสิทธิในเครื่องหมายการค้าดีกว่าผู้ที่ได้รับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าฟ้องผู้ที่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้แล้วนั้น พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖๗ ก็บัญญัติให้อำนาจศาลเป็นผู้สั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า หากโจทก์แสดงได้ว่าตนเป็นผู้มีสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ดีกว่าจำเลยผู้ซึ่งได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้ว โดยหากมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดให้เพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าแล้วก็มีผลเป็นการเพิกถอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยคำพิพากษาของศาลนั่นเอง ซึ่งโจทก์เพียงแต่นำคำพิพากษานั้นไปแสดงต่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนไปตามคำพิพากษาของศาลเท่านั้น จึงไม่ใช่กรณีที่โจทก์ต้องฟ้องเพื่อให้ศาลบังคับนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าแต่อย่างใด